مجله دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی
شماره ۲ و ۳، دوره اول
زمستان ۸۷، بهار ۸۸
صفحه : ۷۰- ۶۵

Journal of north Khorasan
University of medical sciences
Vol 2,3, P : 65- 70
Winter 2009, Spring 2009

بررسی ویژگی های مربی بالینی اثربخش از دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در سال ۱۳۸۷

حمید توکلی قوچانی[۱]، زهرا کریمی[۲]، زهرا طائفی[۲]، سیده راضیه حسینی[۲]
نویسنده مسئول : حمید توکلی قوچانی، دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی.

چکیده:

مقدمه: آموزش بالینی بخش اساسی و مهم آموزش پرستاری را تشکیل می دهد. مربی بالینی یک مهره بسیار مهم و اساسی در برنامه‌ریزی و کسب تجارب بالینی است. ویژگیهای مربی بالینی اثربخش در پژوهش های مختلف مورد ارزیابی قرار گرفته است. ولی هنوز ویژگیهای مربی بالینی اثر بخش سوال برانگیز بوده و تصویر مربی بالینی اثر بخش واضح و روشن نیست. پژوهش حاضر با هدف تعیین ویژگیهای مربی بالینی اثر بخش از دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی در سال ۱۳۸۷ انجام شد.

مواد و روشها: این پژوهش توصیفی بر روی ۹۶ دانشجو انجام گرفت. جهت نمونه گیری از روش سرشماری استفاده شد و افراد مورد بررسی، دانشجویان پرستاری و مامایی در مقطع کارشناسی پیوسته روزانه بودند که در ترم سه و بالاتر به تحصیل مشغول بودند. ابزار پژوهش پرسشنامه بود که در دو بخش اطلاعات دموگرافیک و ویژگیهای مربی بالینی اثر بخش در چهار زمینه آموزش، ویژگی های فردی، روابط بین فردی، ارزشیابی دانشجو طراحی شده بود. برای هر کدام از این چهار زمینه دامنه نمره دهی بین ۰ تا ۵ در این پرسشنامه در نظر گرفته شد. جهت تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS و آزمون های فراوانی، کای دو و آنالیز واریانس استفاده گردید.

یافته ها: یافته های پژوهش نشان داد که میانگین سنی دانشجویان ۲۰/۹ بود. از افراد مورد بررسی، ۷۱ نفر دانشجویان پرستاری (۷۴٪) و ۲۵ نفر دانشجویان مامایی (۲۶٪) بودند. دانشجویان به ترتیب بیشترین امتیاز را به ویژگیهای فردی (شخصیتی) (۴/۰)، مهارت های آموزشی (۳/۹)، روابط بین فردی (۳/۴) و ارزشیابی (۳/۰) مربی بالینی اختصاص دادند. همچنین در بین دانشجویان دو رشته تفاوتی از نظر ویژ گی های مربی اثر بخش وجود نداشت و بین متغیرهایی مانند سن، ترم تحصیلی، رضایت از رشته تحصیلی با امتیاز ویژگی های مربی بالینی اثر بخش همبستگی دیده نشد.

بحث و نتیجه گیری: در این پژوهش دانشجویان از بین چهار زمینه ویژگیهای مربی بالینی اثربخش بالاترین درجه را به زمینه فردی اختصاص دادند. دومین امتیاز به زمینه آموزش، سومین امتیاز به زمینه روابط بین فردی و کمترین امتیاز به ارزشیابی اختصاص داده شد.

واژگان کلیدی: مربی بالینی، آموزش بالینی، آموزش، اثر بخش، دانشجو

۱. عضو هئیت علمی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی
۲. دانشجوی پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی
۳. دانشجوی پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی
۴. دانشجوی پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-11-14]

مقدمه

پرستاری از مشاغل پیچیده و دشواری است که به عنوان رشته ای دانشگاهی، با استفاده از دانش و مهارتهای خاص خدماتی را به افراد سالم و بیمار در مراکز مختلف ارائه می دهد. دانشجوی پرستاری علاوه بر کسب علم به یادگیری مهارتهای بالینی در طول دوران تحصیلی خود نیاز دارد. آموزش بالینی بخش اساسی و مهم آموزش پرستاری را تشکیل می‌دهد (۱). آموزش بالینی به عنوان اولین منبع یادگیری و شکل دهی هویت حرفه‌ای دانشجویان علوم پزشکی محسوب می‌شود. استیوب[1] می‌گوید «هدف نهایی آموزش بالینی تربیت افراد کارآمد و حرفه ای می‌باشد تا بتوانند نقش مؤثری در سلامت جامعه داشته باشند و بخش عظیمی از این مسئولیت به مربی بالینی به عنوان یک الگوی عمده وابسته است» (۲). آموزش بالینی تحت تاثیر متغیرهای زیادی شامل عوامل مربوط به فراده، فراگیر و محیط آموزشی قرار دارد (۳). آموزش بالینی به لحاظ اهمیت قلب آموزش حرفه‌ای شناخته شده است(۴). بسیاری از مطالعات براین مورد توافق دارند که حدود پنجاه درصد از اوقات تحصیلی دانشجوی پرستاری در محیط بالینی می گذرد و در آنجاست که فراگیر یاد می‌گیرد و تجربه کسب می‌کند (۱،۲،۴و۵). ولی با وجود این کمتر به تحقیق در زمینه آموزش بالینی و آموزش حرفه‌ای دانشجویان پرداخته شده است (۶).

از دو دهه گذشته اثر بخشی مربیان پرستاری به عنوان عامل مهمی در آموزش بالینی همواره مورد توجه پژوهشگران و صاحبنظران بوده است (۷).

مربی بالینی یک مهره بسیار مهم و اساسی در برنامه‌ریزی و کسب تجارب بالینی است و در جهت ایجاد شرایط مطلوب برای تحقق هدف‌های آموزش بالینی اساسی‌ترین عامل است زیرا می‌تواندکاستی‌ها و کمبودهای امکانات آموزشی را جبران کند و یا بر عکس بهترین شرایط را با عدم توانایی در ایجاد ارتباط عاطفی مناسب و یا عدم توان علمی به محیط غیر جذاب تبدیل کند (۲و۹).

مربی بالینی با در اختیار گذاشتن تجربیات خود به دانشجویان و بازخورد اصلاحی مناسب به آنان و با حضور فعال به‌عنوان منبعی از قوت قلب و اعتماد به نفس، برقرار کننده نظم و انضباط، حمایت کننده بوده و عاملی برای برقراری ارتباط موثر بین دانشجو و بیمار، دانشجو و پزشک، باعث تعهدپذیری و یادگیری موثر مهارتهای علمی و بالینی کارآموزان همچنین کاهش ترس و اضطراب می‌گردد (۷). از طرفی دانشجویان نیز می‌توانند نقاط ضعف و قوت وی را از جوانب مختلف علمی، اخلاقی و رفتاری مورد ارزیابی قرار دهند(۸).

ویژگی های مربی بالینی اثربخش درپژوهش های مختلف متفاوت بوده از جمله در مطالعه پازنده به نقل از موگان[2] و ناکس[3] اثربخش ترین مربی بالینی را کسی می داند که دارای ویژگیهای شخصیتی متعالی در جهت کاهش اضطراب دانشجویان در کار بالینی باشد (۲) و همچنین در مطالعه سالمی و پازنده ازقول بنور و لیویف[4] و برخی مطالعات دیگر بیان می شود که مربی اثر بخش می بایست دارای شایستگی حرفه‌ای و مهارت آموزشی بوده (۲و۵و۱۰) و برخی پژوهش ها از کیفیت روابط بین فردی آنان به عنوان مهمترین مشخصه اثربخشی مربیان یاد می‌کنند (۷) .

در مطالعه ای که در آن از ۲۹۲ دانشجوی پرستاری نظرخواهی شد مشخص گردیدکه دانشجویان مهارت‌های بالینی مربی را مهمترین عامل موثر در آموزش بالینی دانستند(۱۰). دانشجویان از ابتدای ورود به بیمارستان می‌توانند درباره رفتار مربیان خود قضاوت کنند و باید اذعان کردکه چگونگی تبادلات بین دانشجویان و مربیان تعیین کننده جو آموزش بالینی خواهد شد(۸). مطالعات لی[5] و همکاران در سال ۲۰۰۲ نشان داد که از نظر دانشجویان، روابط بین فردی به اندازه‌ی قابلیت ها و توانایی های کلینیکی می تواند در کار مربی بالینی موثر باشد(۱۱).

1. Stubbe

2- Mogan
3- Knox
4- Benor & leviyof
5-lee

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-11-14]

براساس مطالعه‌ای دیگر مهارت بالینی، نحوه ارتباط با دانشجو، محتوی آموزش و توجه به نیازهای آنان از مهمترین شاخص‌های یک مربی بالینی ممتاز از دیدگاه دانشجویان می‌باشد در حالی که سابقه کاری و عضو هیئت علمی بودن دارای کمترین امتیاز بوده است(۹). همچنین در برخی مطالعات مهمترین ویژگی ها را شخصیت فردی، دانش پژوهی، روش تدریس و توانایی در ایجاد ارتباط مشاوره دانسته اند(۱۲). زمینه شخصیتی مربی بالینی نیز در مطالعه لوپز[6] از نظر دانشجویان اولین اولویت را داشت(۲) . پژوهشی دیگر مربی ایده آل از نظر دانشجویان را فردی دانسته که دارای سطح علمی و عملی بالا، ارتباط منطقی و سازنده با دانشجو ، همچنین حافظ منافع او در کارآموزی و نیز کمک گیرنده از دانشجو برای ارزشیابی و ارائه دهنده تکالیف مناسب و مفید و بهره گیری از کلیه امکانات آموزشی باشند(۹). در مطالعه کرسچلینگ[7] دانشجویان پرستاری پنج زمینه ی دانش و تجربه، استفاده ازروش آموزشی مناسب، شیوه ارتباط، بهره گیری ازتجربیات شخصی و بـازخورد مناسب را به ترتیب از عوامل تاثیر گذار بر آموزش با لینی دانسته اند (۱۳).

از آنجا که یکی از عوامل موثر در آموزش بالینی، مربی بالینی و ویژگی های اوست لذا برآن شدیم تحقیقی پیرامون "ویژگیهای مربی بالینی اثربخش از دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی خراسان شمالی در سال ۱۳۸۷" انجام دهیم تا مربیان با آگاهی از این مشخصات و توجه به آموزش بالینی، باعث افزایش مهارتهای علمی و بالینی دانشجویان گردیده و از این طریق در جهت ارتقاء آموزش بالینی گامی موثر بردارند. با امید به اینکه استفاده از نتایج این پژوهش در اثربخشی عملکرد مربیان بالینی موثر واقع شود.

مواد و روش ها

این پژوهش یک مطالعه توصیفی است که ویژگیهای مربی بالینی اثربخش از دیدگاه دانشجویان در آن مورد مطالعه قرار گرفت. جامعه مورد پژوهش شامل کلیه ی دانشجویان (۹۶نفر) ترم سه و بالاتر در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی بودند که در مقطع کارشناسی پیوسته روزانه در رشته های پرستاری و مامایی مشغول به تحصیل و در ترم های قبلی کارآموزی بالینی را تجربه کرده و در زمان انجام پژوهش در محل تحصیل حاضر بوده اند. کلیه این دانشجویان جهت شرکت در مطالعه انتخاب شدند (روش سرشماری). ابزار گردآوری داده‌ها در این پژوهش پرسشنامه ای شامل دو بخش بود که بخش اول مشتمل بر۵ سوال شامل اطلاعات دموگرافیک و مشخصات فردی واحدهای مورد مطالعه از قبیل سن ، جنس ، ترم تحصیلی، رشته و رضایت از رشته تحصیلی و بخش دوم عبارات مربوط به ویژگیهای مربی بالینی اثربخش در ۴ زمینه زیر مورد بررسی قرار گرفت:

* **ویژگی فردی** مانند داشتن اعتماد به نفس بالا، جدی بودن، علاقمند بودن، صرف وقت، سوابق آموزشی، به روزکردن اطلاعات، تسلط در کارهای عملی و سوابق پژوهشی
* **روابط بین فردی** مانند توجه به ارتباط با بیمار، ارائه بازخورد، توجه به رابطه دانشجو با پرسنل، داشتن نقش مشاوره، و...
* **مهارت آموزشی** مانند توجه به مشارکت فعال دانشجو، انتقال تجربیات، ارائه اهداف آموزشی، استفاده از روشهای مناسب، توجه به برنامه‌ریزی براساس نیاز دانشجویان و...
* **ارزشیابی دانشجو** مانند ارزشیابی بر مبنای کار بالینی، لحاظ کردن تکالیف بالینی ارائه شده در ارزشیابی، توجه به دقت و سرعت فعالیت‌های بالینی در ارزشیابی و...

دانشجویان درجه موافقت خود با هر یک از عبارات پرسشنامه را با شش امتیاز کاملاً موافق تا کاملاً مخالف اعلام کردند. به گزینه کاملاً موافقم امتیاز ۵ و به گزینه کاملاً مخالفم امتیاز صفر داده شد. سپس بر اساس نظرات دانشجویان در هریک از زمینه ها ی مورد بررسی امتیاز اخذ شده و میانگین آنها استخراج گردید. همچنین از مجموع امتیازات تمامی زمینه ها برای هر پرسشنامه امتیازی محاسبه شد. به منظور تعیین اعتبار از روش اعتبار محتوا استفاده شد که پرسشنامه از طریق نظرخواهی از ۵ نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی و نیز۸ نفر دانشجویان این دانشگاه مورد ارزیابی و اصلاح قرار گرفت . جهت تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار $SPSS_{15}$ استفاده شد و روش های آمار توصیفی و آزمون های تی تست و آنالیز واریانس مورد استفاده قرار گرفت.

6 -Lopez
7 - Kirschling

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-11-14]

یافته‌ها

در این مطالعه نظرات تعداد ۹۶ نفر از دانشجویان مورد بررسی قرار گرفت که میانگین سنی دانشجویان ۱.۳۸±۲۰.۸۴ بود. درصد دانشجویان پرستاری (۷۳.۹۵٪) و مامایی (۲۶.۰۴٪) همچنین (۲۶.۰۴٪) مونث و (۷۳.۹۵٪) مذکر بودند.

جدول شماره ۱: فراوانی واحدهای پژوهش (افراد مورد بررسی) برحسب جنس

جنس	تعداد	درصد
مرد	۲۵	۲۶/۱
زن	۷۱	۷۳/۹
جمع کل	۹۶	۱۰۰

یافته های این پژوهش نشان داد بین سن، ترم تحصیلی، میزان رضایت از رشته با امتیاز های مربی بالینی اثر بخش رابطه ای وجود ندارد همچنین در بین دانشجویان دو رشته مورد بررسی، تفاوت معنادار آماری از نظر ویژگی های مربی بالینی اثر بخش وجود ندارد. بر اساس نتایج این مطالعه دانشجویان از بین ۳۰ عبارت پرسشنامه در زمینه‌های مختلف پیرامون ویژگیهای مربی بالینی اثربخش،بیشترین انتخاب گزینه‌های موافق (امتیاز۴) و خیلی موافق (امتیاز۵) را برای عبارات مندرج در جدول شماره ۲ داشته اند.

عبارات	درصد انتخاب (از ۹۶ نفر)	انحراف معیار± میانگین امتیاز (از نمره ۵)
از اعتماد به نفس بالایی برخوردار باشد (ویژگی های فردی)	۹۰/۷	۴/۶ ± ۰/۹
تعهدات لازم را در امر آموزش بالینی داشته باشد (جدی بودن، علاقمند بودن و...) (ویژگی های فردی)	۸۹/۵	۴/۵ ± ۰/۸
در انتقال تجارب و مفاهیم به فراگیر مهارت داشته باشد(مهارت های آموزشی)	۸۷/۵	۴/۵ ± ۱/۰
فراگیر را به مشارکت فعال در بخش تشویق نماید(مهارت های آموزشی)	۸۳/۴	۴/۴ ± ۱/۰
بازخورد مناسب به دانشجو بدهد (زمینه روابط بین فردی)	۸۳/۳	۴/۳ ± ۰/۹
ارتباط انسانی با مددجو را نسبت به آموزش خود در امر بالین ارجح قرار دهد(روابط بین فردی)	۶۱/۵	۳/۶ ± ۱/۲
ارزشیابی پایان دوره ای تنها بر مبنای کار بالینی انجام شده کارآموز باشد (ارزشیابی)	۶۰/۴	۳/۷ ± ۱/۱
تکالیف ارائه شده را در جهت ارزشیابی پایانی لحاظ کند (ارزشیابی)	۵۳/۱	۳/۵ ± ۱/۳

جدول شماره ۳: میانگین نمرات اخذ شده در هر یک از زمینه های مورد بررسی

زمینه مورد بررسی	تعداد	میانگین امتیاز ± انحراف معیار	کمترین	بیشترین
ویژگی های فردی	۹۶	۴/۰ ± ۰/۶	۲/۰	۵/۰
آموزشی	۹۶	۳/۶ ± ۰/۶	۱/۴۴	۴/۷
روابط بین فردی	۹۶	۳/۴ ± ۰/۵	۲/۲۹	۴/۶
ارزشیابی	۹۶	۳/۰ ± ۰/۸	۱/۰	۵/۰

جدول شماره ۲ : عباراتی که بیشترین انتخاب " موافق" و "بسیار موافق" را از سوی دانشجویان

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-11-14]

در هر یک از زمینه های مورد بررسی داشته اند و میانگین امتیازات آنها آزمون ANOVA نشان داد بین میانگین نمرات در زمینه های فردی و آموزشی با دیگر زمینه ها تفاوت معنا دار آماری در سطح (p=0.000) وجود دارد و بین دو زمینه فردی و آموزشی تفاوتی وجود ندارد (جدول۳).

بحث و نتیجه گیری:

این پژوهش نشان داد که دانشجویان از بین چهار زمینه ویژگیهای مربی بالینی اثربخش بالاترین درجه را به زمینه فردی (شخصیتی) اختصاص دادند. بطوریکه اثربخشی مربی را به تعهدات لازم در امر آموزش بالینی، برخورداری از اعتماد به نفس بالا، سوابق آموزشی، به روز کردن اطلاعات، ایجاد انگیزه آموزشی- حرفه‌ای دانسته که این یافته با نتایج برخی مطالعات همخوانی دارد (۲،۵،۷و۹).

دومین امتیاز به زمینه آموزشی که با تشویق به مشارکت فعال فراگیر، مهارت انتقال تجارب و مفاهیم به فراگیر، برنامه ریزی مبتنی بر نیاز دانشجو، اهمیت دادن به تکالیف ارائه شده از سوی دانشجو و به کارگیری شیوه‌های نوین آموزش بالینی و... داده شد که یافته های این پژوهش با برخی نتایج پژوهش کرسچلینگ(۱۳) که عواملی مانند داشتن دانش و تجربه، استفاده از روش آموزشی مناسب، شیوه ارتباط، بهره گیری از تجربیات شخصی را موثر می داند همخوانی داشته و نیز با بسیاری دیگر از یافته های سایر پژوهش‌ها مطابقت دارد (۱۲و۱۰).

سومین امتیاز به زمینه روابط بین فردی اختصاص داده شد که شامل توجه بیشتر به روابط انسانی با مددجو و دادن بازخورد مناسب به دانشجو می‌باشد که این نیز با برخی مطالعات مانند مطالعات "لی" (۱۱) که بر روابط بین فردی تاکید می کند همخوانی دارد.

کمترین امتیاز به زمینه ارزشیابی دانشجو اختصاص داده شد که در این زمینه بالاترین امتیاز به عبارت "ارزشیابی پایان دوره ای تنها بر مبنای کار بالینی انجام شده کارآموز باشد" اختصاص یافت که این یافته با نتایج برخی مطالعات یکسان است(۲).

یافته های این مطالعه نشان داد بین میانگین نمرات در زمینه های فردی و آموزشی با دیگر زمینه هاتفاوت معنا دار آماری وجود داشته و بین دو زمینه فردی و آموزشی با یکدیگر تفاوتی وجود ندارد . با توجه به اینکه میانگین نمرات زمینه فردی بالاتر بوده است می توان این زمینه را در اولویت قرارداد و تقدم این دو زمینه در بسیاری از مطالعات نیز این موضوع را تائید می کند (۵و۱۰و۱۲). بنابراین یافته می توان چنین بیان نمود که تلفیقی از ویژگیهای فردی و مهارتهای آموزشی مربی بالینی بیشتر مورد توجه دانشجویان قرار داشته است.

در این مطالعه بین سن، ترم تحصیلی، میزان رضایت از رشته با امتیاز های مربی بالینی اثر بخش رابطه ای وجود ندارد که این یافته با برخی مطالعات مطابقت نداشت(۲). بنظر می رسد می توان آنرا به تفاوت در تعداد نمونه ها نسبت داد؛ چرا که در مطالعه یاد شده تعداد نمونه ۸۸۲ نفر و در مطالعه حاضر ۹۶ نفر بوده است.

تشکر و قدردانی

از همکاری صمیمانه عضو محترم هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی‌خراسان شمالی جناب‌آقای آرمات همچنین دانشجویان پرستاری و مامایی قدردانی و سپاسگزاری می‌شود .

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-11-14]

منابع و مآخذ :

۱-زمان زاده، وحید. عبداله زاده، فرحناز. لطفی، مژگان. آقازاده، احمد. "ارزیابی عرصه های آموزش بالینی از دیدگاه مربیان ودانشجویان پرستاری ومامایی دانشگاه علوم پزشکی تبریزدر سال۱۳۸۵" مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی – پاییز و زمستان ۱۳۸۶: ۷(۲):۲۹۹-۳۰۷.

۲-پازنده، فرزانه. عابدیان، کبری. جان نثاری، شراره. علوی مجد،حمید. "بررسی خصوصیات مربی بالینی اثر بخش از دیدگاه دانشجویان پرستاری ومامایی دانشگاههای علوم پزشکی تهران" نشریه دانشکده پرستاری ومامایی شهید بهشتی سال پنجم. زمستان ۱۳۸۵: ۴۶-۵۳.

۳-حسینی، نازآفرین. کریمی، زهره. ملک زاده، جان محمد. "وضعیت آموزش بالینی از نظر دانشجویان پرستاری ومامایی یاسوج" مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی – پاییز و زمستان ۱۳۸۴: ۵(۲):۱۷۱-۱۷۵.

۴-رحیمی، ابولفضل. احمدی، فضل الله. "موانع آموزش بالینی وراهکارهای بهبود کیفیت آن ازدیدگاه مربیان بالینی دانشکده های پرستاری تهران" مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی – پاییز و زمستان ۱۳۸۴: ۵(۲):۷۳-۸۰.

۵- سالمی، صدیقه. " مقایسه درک دانشجویان کارشناسی پرستاری سالهای مختلف در مورد ویژگیهای بالینی ایده‌آل در دانشگاههای علوم پزشکی ایران – تهران – شهید بهشتی سال ۱۳۸۲".

۶- فرنیا، فرحناز. "بهره وری در آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی".مجله دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشی درمانی شهید صدوقی یزد. ۸(۲).ضمیمه تابستان ۱۳۷۹ :۶۸.

۷- علوی، موسی. عابدی، حیدرعلی." تجارب و درک دانشجویان پرستاری از مفهوم مربی اثربخش در آموزش بالینی " مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی – پاییز و زمستان ۱۳۸۶: ۷(۲):۳۲۵-۳۳۴.

۸- سلمانی، نیره. امیریان، هنگامه. "مقایسه دیدگاه دانشجویان و مربیان پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد در مورد وضعیت محیط آموزش بالینی" گام های توسعه در آموزش پزشکی۱۳۸۵ ۳(۱):۱۱-۱۸.

۹- ستارزاده، نیلوفر. یاوری کیا، پریسا. " مشخصات مربی بالینی ایده‌آل از دیدگاه دانشجویان مامایی" مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران ۱۳۷۹.

10- Gignac – Calille AM . Oermann MH "student and faculty perceptions of effective clinical instructors in ADN programs". Journal of nursing education (2001), 40(8)347-530

11- Lee WS, Cholwski K, Williams AK ." nursing students and clinical educators perception of characteristics of effective clinical educators in an Australian university school of nursing. Journal of Advanced nursing". 2002 sep ; 39(5) : 412-20

۱۲- مرندی، اعظم. "بررسی معیارهای استاد خوب از دیدگاه اساتید ودانشجویان دانشکده پزشکی زاهدان در نیمه اول ال تحصیلی ۱۳۸۰-۸۲"پایان نامه دکتری .دانشگاه علوم پزشکی زاهدان ۱۳۸۰.

13-Kirschlikng jM et al."evaluating teaching effectiveness".J Nursing EDU 1995Dec,34(9):401-10

[Downloaded from journal.nkums.ac.ir on 2026-11-14]